

DOLNOŚLĄSKI NIEZBĘDNIK OBYWATELSKI

**DOLNY
ŚLĄSK**

Dostęp do informacji publicznej
jako podstawa rozwoju
społeczeństwa obywatelskiego
na Dolnym Śląsku

Szanowni Państwo,

Oddajemy do Waszych rąk „Dolnośląski Niezbędnik Obywatelski”, który zawiera podstawowe wskazówki, jak korzystać z prawa do informacji publicznej.

Wydawnictwo to kierujemy przede wszystkim do aktywistek i aktywistów organizacji pozarządowych zaangażowanych w rozwój środowisk lokalnych i umacnianie obywatelskich wspólnot na Dolnym Śląsku.

Warunkiem prawidłowego funkcjonowania mechanizmów demokratycznych jest jawność i przejrzystość działania instytucji publicznych. Z kolei jednym z podstawowych zadań organizacji pozarządowych powinno być występowanie w roli rzeczników interesów obywateli w relacjach z organami władzy państwowej i samorządowej. Informacja publiczna stanowi zaś podstawowy instrument społecznej kontroli. Warto więc upowszechniać wśród obywateli wiedzę na temat tego narzędzia oraz zachęcać do częstszego korzystania z niego.

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja okaże się pomocna nie tylko w codziennej działalności organizacji pozarządowych, ale także będzie źródłem wiedzy dla ludzi lokalnych mediów, których rolą jest również pełnienie funkcji kontrolnych wobec władzy.

Upowszechnianie etosu obywatelskiego zaangażowania w sprawy publiczne to jedno z najważniejszych wyzwań w naszym kraju. Wydawnictwo, które trzymacie Państwo w rękach, jest jedną z prób realizacji tego celu.

Michał Syska
Rajmund Niwiński

Ośrodek Myśli Społecznej
im. Ferdynanda Lassalle'a
we Wrocławiu

ISBN: 978-83-63901-01-1

DOSTĘP DO INFORMACJI PUBLICZNEJ JEST:

- prawem człowieka gwarantowanym przez Konstytucję RP,
- podstawą funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego.

MASZ PRAWO WIEDZIEĆ:

- **jakie decyzje podejmuje władza publiczna i osoby pełniące funkcje publiczne.**

MASZ PRAWO ZAPOZNAWAĆ SIĘ:

- **z dokumentami związanymi z działalnością władz publicznych i osób pełniących funkcje publiczne.**

MASZ PRAWO UCZESTNICZYĆ:

- **w posiedzeniach kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.**

Dostęp do informacji publicznej jest warunkiem skutecznego działania:

- organizacji strażniczych („watchdogs”), czyli organizacji pozarządowych zajmujących się monitorowaniem i upublicznianiem działań podejmowanych przez instytucje publiczne, inne instytucje oraz osoby mające wpływ na sferę publiczną w celu wykrycia nieprawidłowości w ich działaniach,
- wolnych mediów.

www.informacja-publiczna.pl

PRAWO DO INFORMACJI PUBLICZNEJ JEST PRAWEM KONSTITUCYJNYM!

Artykuł 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.
stanowi, że:

Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa.

Konstytucyjne prawo do informacji publicznej obejmuje:

- dostęp do dokumentów,
- wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu.

Prawo to może zostać ograniczone wyłącznie ze względu na określone w ustawach:

- ochronę wolności i praw innych osób i podmiotów gospodarczych,
- ochronę porządku publicznego, bezpieczeństwa lub ważnego interesu gospodarczego państwa.

Art. 61 Konstytucji stanowi także, że tryb udzielania informacji określają ustawy (w przypadku Sejmu i Senatu regulaminy). **W ustawach (i regulaminach Sejmu i Senatu) nie określa się zakresu prawa do informacji publicznej!**

PRAWO DO INFORMACJI JEST PRAWEM CZŁOWIEKA!

Artykuł 10 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności stanowi, że:

Każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Niniejszy przepis nie wyklucza prawa Państw do poddania procedurze zezwoleń przedsiębiorstw radiowych, telewizyjnych lub kinematograficznych.

Przepis ten stał się podstawą rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed Trybunałem Praw Człowieka w sprawie dostępu do informacji publicznej (TASZ przeciwko Węgrom, nr 37374/05).

USTAWA O DOSTĘPIE DO INFORMACJI PUBLICZNEJ

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej wprowadziła regulacje zapewniające udostępnianie informacji publicznych. Przepisy ustawy można podzielić na następujące kategorie:

- zakres udostępnianych informacji (art. 1 ust. 1, art. 3 ust. 1 i 2, art. 5, art. 6, art. 18, art. 19),
- kto może żądać udostępnienia informacji (art. 2 ust. 1),
- zakres ponownego wykorzystywania informacji publicznej (art. 2a),
- jakie podmioty mają obowiązek udostępniać informację publiczną (art. 4 ust. 1 i 2),
- tryby i zasady dostępu do informacji (art. 2 ust. 2, art. 3 ust. 1 i 2, art. 7, artykuły od 10 do 15),
- ograniczenia dostępu do informacji publicznej i procedury odwoławcze (art. 5, art. 16, art. 17, art. 20, art. 21),
- Biuletyn Informacji Publicznej (art. 8, art. 6, art. 9),
- Centralne Repozytorium Informacji Publicznej (art. 9a i 9b),
- odpowiedzialność karna za nie udostępnianie informacji (art. 23),
- ponowne wykorzystywanie informacji publicznej (rozdział 2a).

BIULETYN INFORMACJI PUBLICZNEJ

Biuletyn Informacji Publicznej to system stron internetowych służący powszechnemu i bezpłatnemu dostępowi do informacji publicznej. Dostęp do informacji zawartych w biuletynie jest możliwy poprzez:

- stronę główną biuletynu znajdującą się pod adresem www.bip.gov.pl, zawierającą podstawowe informacje o podmiotach (nazwa, dane teled adresowe, informacje o redaktorze strony) wraz z odsyłaczami do stron podmiotowych,
- strony podmiotowe, przygotowane przez podmioty ustawowo zobowiązane do ich prowadzenia, z informacjami o prowadzonej przez siebie działalności. Adresy tych stron można znaleźć na stronie głównej BIP.

Do tworzenia podmiotowych stron BIP zobowiązane są w szczególności (a więc nie jest to lista zamknięta) następujące podmioty:

1. organy władzy publicznej,
2. organy samorządów gospodarczych i zawodowych,
3. podmioty reprezentujące zgodnie z odrębnymi przepisami Skarb Państwa,
4. podmioty reprezentujące państwowe osoby prawne,
5. podmioty reprezentujące osoby prawne samorządu terytorialnego,
6. podmioty reprezentujące państwowe jednostki organizacyjne,
7. podmioty reprezentujące jednostki samorządu terytorialnego,
8. podmioty reprezentujące osoby lub jednostki organizacyjne wykonujące zadania publiczne,
9. podmioty reprezentujące osoby lub jednostki organizacyjne dysponujące majątkiem publicznym,
10. podmioty reprezentujące osoby prawne w których Skarb Państwa, jednostki samorządu terytorialnego lub samorządu gospodarczego albo zawodowego mają pozycję dominującą w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów,
11. związki zawodowe i ich organizacje,
12. partie polityczne,
13. inne podmioty wykonujące zadania publiczne.

Na swojej stronie BIP podmiot jest zobowiązany publikować informacje, które będą służyć wszystkim odwiedzającym, a zatem m.in.:

- swój status prawny lub formę prawną,
- przedmiot działania i kompetencje,
- organy i osoby sprawujące funkcje i ich kompetencje,
- majątek, którym dysponuje,
- tryb działania,
- sposoby przyjmowania i załatwiania spraw,
- informacje o prowadzonych rejestrach, ewidencjach i archiwach oraz o sposobach i zasadach udostępniania danych w nich zawartych.

UDOSTĘPNIANE INFORMACJE

Określone przez ustawodawcę podmioty są zobowiązane do udostępniania obywatelom informacji dotyczących:

- polityki wewnętrznej i zagranicznej, w tym te mówiące o: zamierzeniach władzy ustawodawczej oraz wykonawczej, projektowaniu aktów normatywnych, programach w zakresie realizacji zadań publicznych, sposobie ich realizacji, wykonywaniu i skutkach realizacji,
 - organów władzy publicznej oraz podmiotów reprezentujących państwowe osoby prawne albo osoby prawne samorządu terytorialnego,
 - trybu działania władz publicznych i ich jednostek organizacyjnych, osób prawnych samorządu terytorialnego, sposobów stanowienia aktów publicznoprawnych oraz przyjmowania i załatwiania spraw,
 - danych publicznych, w tym: treści i postaci dokumentów urzędowych, stanowisk w sprawach publicznych zajętych przez organy władzy publicznej i przez funkcjonariuszy publicznych, treści innych wystąpień i ocen dokonywanych przez organy władzy publicznej oraz informacji o stanie państwa, samorządów i ich jednostek organizacyjnych,
 - majątku publicznego, czyli m.in. majątku Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz pomocy publicznej i ciężarach publicznych.
-

SPOSÓB UDOSTĘPNIANIA INFORMACJI

Dostęp do informacji publicznej jest bezpłatny. Kto, wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi, nie udostępni informacji publicznej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Udostępnienie informacji publicznych następuje:

- poprzez ogłoszenie w Biuletynie Informacji Publicznej,
- na wniosek, jeżeli informacja publiczna nie została udostępniona w Biuletynie Informacji Publicznej,
- w formie ustnej lub pisemnej bez pisemnego wniosku, jeżeli informacja publiczna może być udostępniona niezwłocznie,
- poprzez wyłożenie lub wywieszenie w miejscach ogólnie dostępnych,
- poprzez zainstalowanie w miejscach ogólnie dostępnych urzędu umożliwiające zapoznanie się z tą informacją,
- poprzez wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów i udostępniania materiałów, w tym audiowizualnych i teleinformatycznych, dokumentujących te posiedzenia.

Informacje publiczne udostępniane na wniosek czy poprzez wyłożenie ich w miejscu ogólnie dostępnym muszą być oznaczane:

- danymi określającymi podmiot udostępniający tę informację,
- danymi określającymi tożsamość osoby, która przygotowała lub odpowiada za treść informacji, danymi określającymi tożsamość osoby, która udostępniła informację, oraz datą udostępnienia.

Organ administracji udostępniający informację publiczną jest zobowiązany zapewnić możliwość: kopiowania albo wydruku, przesłania albo przeniesienia informacji publicznej na odpowiedni, powszechnie stosowany nośnik.

INFORMACJA NA WNIOSEK

Udostępnianie informacji publicznej na wniosek powinno nastąpić bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli informacja publiczna nie może być udostępniona w terminie 14 dni,

podmiot zobowiązany do jej udostępnienia powiadamia w tym terminie o powodach opóźnienia oraz o terminie, w jakim udostępni informację. Nie może to jednak trwać dłużej niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku.

Udostępnianie informacji publicznej na wniosek następuje w sposób i w formie zgodnej z wnioskiem, chyba że środki techniczne, którymi dysponuje organ administracji to uniemożliwiają. W takiej sytuacji konieczne jest pisemne powiadomienie wnioskodawcy o przyczynach braku możliwości udostępnienia informacji zgodnie z wnioskiem i wskazanie, w jaki sposób lub w jakiej formie informacja może być udostępniona niezwłocznie. Jeżeli w terminie 14 dni od powiadomienia wnioskodawca niełoży wniosku o udostępnienie informacji w sposób lub w formie wskazanej w powiadomieniu, postępowanie o udostępnienie informacji umarza się.

Jeżeli w wyniku udostępnienia informacji publicznej na wniosek organ administracji ma ponieść dodatkowe koszty, można pobrać od wnioskodawcy opłatę w wysokości odpowiadającej tym kosztom.

Organ administracji powinien w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku powiadomić wnioskodawcę o wysokości opłaty. Udostępnienie informacji zgodnie z wnioskiem następuje po upływie 14 dni od dnia powiadomienia wnioskodawcy, chyba że dokonał on w tym terminie zmiany wniosku w zakresie sposobu lub formy udostępnienia informacji albo wycofa wniosek.

POSIEDZENIA ORGANÓW

Posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów (w tym jednostek samorządu terytorialnego) są jawne i dostępne.

Organy publiczne są zobowiązane zapewnić lokalowe lub techniczne środki umożliwiające śledzenie posiedzeń. W miarę potrzeby zapewniona powinna być transmisja audiowizualna lub teleinformatyczna.

Ograniczenie dostępu do posiedzeń organów władzy publicznej z przyczyn lokalowych lub technicznych nie może prowadzić do nieuzasadnionego zapewnienia dostępu tylko wybranym podmiotom lub osobom. Organy kolegialne administracji publicznej pochodzące z wyboru muszą sporządzać i udostępniać protokoły lub stenogramy swoich obrad, chyba że są dostępne materiały audiowizualne lub teleinformatyczne rejestrujące w pełni te obrady.

ODMOWA UDOSTĘPNIENIA INFORMACJI

Jeżeli organ władzy publicznej odmawia udostępnienia informacji publicznej oraz umarza postępowanie o udostępnienie informacji w przypadku niemożności udostępnienia informacji we wnioskowanej formie, to następuje to w drodze decyzji.

Odwwołanie od decyzji rozpoznaje się w terminie 14 dni, a uzasadnienie decyzji o odmowie udostępnienia informacji zawiera imiona, nazwiska i funkcje osób, które zajęły stanowisko w toku postępowania, oraz oznaczenie podmiotów, ze względu na których dobra wydano decyzję o odmowie udostępnienia informacji.

Do skarg rozpatrywanych w postępowaniu o udostępnienie informacji publicznej stosuje się, co do zasady prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, z tym że:

- przekazanie akt i odpowiedzi na skargę następuje w terminie 15 dni od dnia otrzymania skargi,
- skargę rozpatruje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania akt wraz z odpowiedzią na skargę.

Temu, komu odmówiono prawa dostępu do informacji publicznej ze względu na wyłączenie jej jawności z powołaniem się na ochronę danych osobowych, prawo do prywatności oraz tajemnicę inną niż państwowa, służbowa, skarbowa lub statystyczna, przysługuje prawo wniesienia powództwa do sądu powszechnego o udostępnienie takiej informacji. Podmiot, którego dotyczy wyłączenie informacji publicznej, ma interes prawny w przystąpieniu w charakterze interwenienta ubocznego po stronie pozwanej.

PRZYDATNE LINKI

Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej
www.informacjapubliczna.org.pl

Portal Organizacji Strażniczych
www.watchdog.org.pl

Biuletyn Informacji Publicznej (BIP)
www.bip.gov.pl

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
www.sejm.gov.pl

Senat Rzeczypospolitej Polskiej
www.senat.gov.pl

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
www.mac.gov.pl

Rządowe Centrum Legislacji
www.rcl.gov.pl

Centralne Biuro Antykorupcyjne
www.cba.gov.pl

Rzecznik Praw Obywatelskich
www.rpo.gov.pl

Trybunał Konstytucyjny
www.trybunal.gov.pl

Naczelny Sąd Administracyjny
www.nsa.gov.pl

Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
www.umwd.dolnyslask.pl

Ośrodek Myśli Społecznej im. F. Lassalle'a
www.lassalle.org.pl

Ośrodek Myśli Społecznej im. Ferdynanda Lassalle'a został założony w 2005 r. we Wrocławiu jako niezależne stowarzyszenie, którego celem jest upowszechnianie idei sprawiedliwości społecznej, pokoju, praw człowieka i zrównoważonego rozwoju.

Patronem stowarzyszenia jest Ferdinand Lassalle (1825–1864), twórca pierwszej partii robotniczej w Niemczech, który urodził się we Wrocławiu i w tym mieście został pochowany.

Ośrodek realizuje swoje cele poprzez organizację konferencji, seminariów, szkoleń i warsztatów, działalność badawczą, wydawniczą i publicystyczną oraz kampanie społeczne.

Dzięki współpracy z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi z innych krajów OMS im. F. Lassalle'a bierze także udział w międzynarodowych projektach badawczych.

www.lassalle.org.pl

Projekt współfinansowany z budżetu Województwa Dolnośląskiego

**DOLNY
ŚLĄSK**

ISBN: 978-83-63901-01-1